

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قال الفقير الى مولاه الغني بعين سواه في الواثق بالمتعالي عن الولد والوالد الوالد **لفضل** محمد بن عمر بن خالد المديني كمال القميشي حبل الله احواله وحصل آياله احمدية
وهو المحمود بكل اللغات وجاهله واشكره وهو المشكور على اكثر اللغات قلبا واصل على مصلي مرضا الرياسة العيشة ذمنا وتخلي ميدان الدلالة تربية وحكايا تارة محمد القميشي تحدثت على الاسن بعرضه
تحدثت له كل صعيته ابيه وعلى آله والمناطق الفصاح - وصحة اولى الموثق الصواح - صلوة متصلة الصباح بالروح - واسلم تسليما - وبعد فان صحاح اللغة دوار العلة ستقام
الجهل - وشفا الفخلة لذوي النمل - بل مصحح من لغات العرب لكل يتقن - ومنهج لطالبي الادب يستقيم - وعمرة لقيت على به البحر بحر جوهرة - وايان في فضله وظهره فلقد وره ثم شدره
ما حسن ترتيبه والقن تهذيبه شكر الله سعيه فيه - وكافاه بالخراصات ما كافيته - ولقد كنت برهته من الزمان في تطلبا به تا نشر ان تيسر او با شكتا به حتى نظرت نسخة منصحته بخراسته
كتب المدينته الصابغية البريانية المسعودية بكاشفها امت محمودة مبانها - بسعادة بقا ابانها في اربع مجلدات ضخام - صحاح كاسما غير ستقام - فحلني استنفا لما على الايجاز وطالبي
وعدله الايجاز لا يجاز شعرا لما قام رجائي وقعد حتى رجا ايجاز دهرى مادد ما تاتي لي بعد ما سخرت الله تعالى بنذا الطرز الاتي - وتواني على نخبها حتى وعده الماتي - فتحررت الايجاز في الايجاز
وتجيبت الاطالة والاطباب معرضات الاستشادات بالاشعار - ودفن الامثال الآيات والآثار - فما اوردت منها الا باياتا قلائق بحيث اضطررت فيمده الى الدلائل لما ارب
صاحب الكتاب اظن غاية الاطباب - في اشعار الاشعار وبيان الانساب - وترجمت بالفارسية مفردات اللغة من انواعها الثلث ليشتكر في استفادتها الا وساطة الامداد - وقد
عن الاسم والمصدر حالة التحريف - آلة التعريف - ورسمت عن اختلاف ابواب ثلاثيات المصادر بعينين عينت بهما يعني فعله الماضي والمضارع - اذ الاختلاف فيهما واقع - ورسمت
اختلاف حرركاتها الا لا ثم فسرت النون في تلك الحركات بحسب حالاتها ثانيا - لان مجرد الرتم ربما يترك في المكتوبة ويهم - وصطلحت ايضا رقيمين هندیين موضع الاولى والثانية من العينين
مع بيان ان المصدر من باب احد او باين - وبنيت بلفظة ايضا في المترادفة معنى آخر من الثانية الصادقة هذا وقد اقتضيت الصحاح في ترتيبه احسن المباني - ونفست تكرير اللفظ عند
تقرير المعاني - ليصغر حجم الكتاب - ويخت الشغل والاشتغال تسهلا للكاتب وترغبا للطلبة على وفق جهدهم في اتباعها طلبا لهم - وقد رها تهم في استكشاف مما تهم فعمهم انما زاننا لا سيما
الكتساب افضل قاصرة وان كانوا من بني الاكاسرة والقياصرة - وسيتبع بالصرح من الصحاح - وسالت الله بخبره الطالب اصلاح - والفوزي والفلح - وان لم يتحقق الصلح
العابرين في رزقي ذكر اصحاب كافي الغابرين - ويحتمل لي لسان صدق في الآخرين - راجيا من الفضلاء العائرين - عليه عفوهم فوقي في العشرة في القلة منها والكثرة - وصلاح ما فسد وترجع ما كسد

وان لا يشقوني بسهام الطعن واللوم - وتبذروني بما عندكم من الخبز من القوم - وتياملوا فيما يملونه من غيرهم للغد بعد اليوم تحقيقا بحسن ظني بكم هم وتصديقا لما يليق بي من محاسن شيمكم ان الريد الاصلاح ما استطعت - واتوقفتي الالباسه عليه توكلت واليه انيب وعاثلت سعير

قد در احوال حسري فانه	لعل ذري التصنيف احسن مرتق	عمل الصالح وحازني ترتيبه	اقصب السابق لما به لم يسبق	انذ الصرح من الصالح مروق
يصفون شاربهم وما يبرق	يستقي به القرشي ندان النهي	الكاسي فوالد مطرف ومعتق	فاشرب لتخطي كاسه اوكيس	الخطي بها لاخط سنه لا حق

باب الالف المموزة

قال صاحب الصلاح ابو نصر اسمعيل بن حماد الجوهري رحمه الله ذكر في هذا الباب الهمزة الاصلية التي هي لام الفعل فاما الهمزة المبدلة من الواو نحو الغر الذي اصله غرا و لانه من غروت او المبدلة من الياء نحو الالباء الذي اصله اباء لان من ابيت فنذكرهما في باب الواو والياء ونذكر فيه ان همزة الاشياء والالكاف غير اصلية انشاء الله تعالى

<p>فصل الالف</p> <p>اجا - اجا - على وزن فعل ففتحين كوهي ازطي اجيون مثل اجيون منسوبون اليه -</p> <p>اكا - اكا - على وزن عاع ذخي آرة كيكة واواز -</p> <p>ابادة - في مذكور في المعتل -</p> <p>اتاة - كهمزة زني ست از قبيلة بكر بن اهل مادر قيس بن ضار وكوي -</p> <p>اكتمة - جماعت وان صح موتشا لا يشتهر خطها من</p> <p>ازا - الغنم اشبعها سير كرا تراش بفتحها واو از من بدل شد در جمع نمود از حاجت -</p> <p>اشا - كسحاب خريمانان ريزه مذكور في المعتل -</p> <p>اكا - وثيقة گرفت از ديون خود بگوايان (ع فتحها) قال ابو زيد الكا اكا اكا جابرة اذا اراد من افتاجا على تقي ذلك فهابك ورجع عنه يعني شخصه ارادة كاري كرويس در آمدی تو بر و بهنگام آن دوی از تو ترسيده ازان كار باز ماند -</p> <p>الاء - يقصر در خن مست تلخ او يم مالو و نغ به ذكر في المعتل -</p> <p>ايتيم - بروزن ومعنى هيبته -</p>	<p>اي قلت له بالي انت وامي -</p> <p>بدو - بدو - آغاز کردن (ع فتحها) يقال بدأت بشي اى ابتدأت به و بدأت اى فعلته ابتداء و آفريدن و بدأ الله الخلق و ابدأهم بحسنه - ويقال فعل ذلك عود او بدو و في عوده و بدئه و عودته و بدأت ويقال رجع عوده على بدئه اى رجع في الطريق الذي جاء منه - وهو ما يدعى و ما يعيد اى ما يتكلم باذنه و لا عائدة و همزة شستين در همزه شينان دو مين دي در همزه و بخش از جزيره قمار بدها مثل ابد او بدو و بضمين ج مثل جفن و احفان و جنون بدى كار نو و بضمين ابد او كار بدى و نو آوردن بدو بدى ايضا چاه كه بوقت اسلام كنده باشند و بضمين از هر چه زوني الحدا حريم البئر البدى خمس و عشرون ذراعا - ويقال فعله بادي بدو بادي بدى اى اول كل شى و اليا من بادي ساكنه في موضع النصب هكذا يتكلمون به - و يقال فعله بدها ذى بدهاى اول اول - و لك البدها بالضم و الفتح متصورة و حمودة اى لك ان تبدأ قبل غيرك في الرمي وغيره - و بدى الرجل فهو مبدو اذا اخذه الجدرى و اوصيته -</p> <p>مذو بدو - بالهمزة ناخوش ديدن حال كسے راو كرا هيت داشتن - و نكو هيدن جاي راد چراگاه را</p>	<p>رعم بفتحها) ارض بذيته زينه كه دروي چراگاه نباشد و امراه بديه بلا همزة كوفي باب المعتل -</p> <p>برو - برو - بزار شدن از عيب و وام و مانند آن (ع بكسر الاو و فتح الثاني) برو بالضم شدن از سب (ع بفتحها) و اهل الحجاز يقولون برات من المرض برو بالفتح و هو بارئ من مرضه - برو آزيدن (ع بفتحها) و هو البارئ - برتية آفريدگان و قد تركت العرب الهمزة - و هي الضا جاز ان تكون من البري و هو التراب غير هموز بوز بفتحين حموده نخستين شب از ماه - ابر او بزار كردانيدن يقال ابر الله من المرض - بترية كذلك تهرمي بزار شدن يقال بترت من كذا و انما برامنه و خلا بفتحين لاسنه و لا يجمع لانه مصدر في الاصل - و انما برى و ظي بمنه و نحن برار بالضم مثل سفار و برار بالكسر مثل كبار و ابرار و ابرياء مثل اجاب و الضياء - و هم بريون و هم بريشه و هما بريتان دهن بريات و بر ايا و غسل برى و برار بالضم مثل عجيب و عجاب - و بارأت شريكى اى فارقة - و بارار الرجل امراته - و ابرأت السجارت و ابرأت ما عندك بسا - بسا - بفتحين بسو و بضمين - ارام يافتن بخيرى و انش گرفتن (ع بالكسر و بفتحها) يقال بسا به</p>
<p>فصل الباء</p> <p>بو بو - بو بو - اصل يقال هو من بو بو الكرم و بابات الصبي</p>	<p>له اشارة اشار الهمزة اللام لانقص ١٢ على آخره و لا شجر لا شجر كما هم الجوهري ١٢ على هذه اللغات المكتوبة تحت الخط العرضي الى الفصل من الطيعة الطيعة و كذا في آخر الفصل و باب الالف المموزة و الالف المموزة</p>	<p>ايشاء اكا</p> <p>الاء</p> <p>ايشه</p> <p>بندوبسا</p> <p>بو بو</p>

الالف المموزة

تطاوة

وفاقة يسوء استه لا تمنح اصحابه - والبساتي فلان فبستت به -

طسيرة شارة

بطار - بطار - بالضم درنگ کردن (مع بضمها) و استه نقيض سرعت البطاء كذلك وهو بطيء و

جوجو

يقال ابطأت ولا يقال ابطيت واستبطا بك و تقول في العجب وما ابطاك وما ابطاك وما ابطاك وبتا طاء

تتا

الرجل في سيرة - وبتان ذاهرو جابا بفتح والضم اسه بطور ذاهرو جابو ابطاً القوم اذا كانت

بشا

دواهم بطاء -

بشاة جب

بک بک - کم شیر شدن ناقة (مع بفتحها) بکوه بفتحین كذلك فمسه بکى و بکیت و اینق بکار بالکسر والمد

بک

بوء - مبارقة - جای باش - و جای گاودشتی و شتر و بوات منزلا ای نزلمت - و بوات للرجل منزلا

تائنا

و بواته ای بیات و کنت له فيه استبارة جاسا شتر و هو بیبارة سو، مثال بیبارة سو، و انه حسن البیارة بکوة راست کردن پیره سوی کسه ابارة

بورتن

بازگردانیدن شتر بخوابگاه و ابات علیه ماله اسه ارحت علیه ابله و غنمه - بارة مشعل بارة لثة

تیتا

فی المبارة و منه سمي النکلح بار و بارة لان الرجل تیبوا من اهله ای بشکن منها - بوا برابر بقال هم

تتقی

فلان بوا بدم فلان اذا كان كفوا له فنی السخنة بامره ان تیبوا ووا - و يقال اجابونا عن بوا

جرا

واحد ای اجابونا جابا و احدا - و ابات القائل القليل اذا قتلته به - و باء بصاحبه اذا قتل به - و منه

تتا

تولم بارت عرار بجل و بها بقرتان قتلت احدهما بالخری - و يقال بوا به اسه کن من یقتل به

تتا

و قوله تعالی و باؤا بغضب من الله اسه رجوا براسی صبار علیهم - و باء باشمه و باء بحقیقه بوا بوا ای

تتا

تتا

تتا

تتا

تتا

تتا

تتا

تتا

تتا

افروذا یکون ابداً بما علیه لاله - و يقال فی ارض کذا فلاة تبی فی فلاة اسه تدبیب -

به - به - به - و بهور - بضمین انس گرفتن به کسی نامة بهما بالمد اذا التت بالحابه - و اما البسار

من الحسن فی من بهی الرجل غیر حموزة - و يقال باهات و ما باهت له ای ما فطنت له -

تتا - بالمكان اقامت نمود (مع بفتحها) تشا - بالمشة مثله -

بشاة - مونس -

فصل التاء

تاتا - رجل تاتا - علی فلال کلکاج و قیبه تاتا ای تردد فی الكلام بالتاء -

تن - تنو - بضمین مقیم شدن بجائی (مع بفتحها) و هم تثار البلاد ای قطانة - و الاسم تثاره بالکسر المد

یتتا - آنکه وقت جمع حدث کندها آنکه پیش از ادخال انزال کنه تثاره مثله -

تقی - تند شد و خشم گرفت (مع ک اف) و تقیته الشیء هنگام آن چیز و اول آن -

فصل التاء

تاثا - اثاثات الابل را اذا اردتھا اثاثا و دفع کردن از کشتی اثاثات عن القوم ای دفعتم عنهم و تقیته

فتاثات منه ای هبته - و اثامة بسم اثامة ای ریته - تدر - شدو - بالضم بن پستان مرد اذا ضم اولها

هجت و ان فتح لم تهر -

تق - تقار - بالضم شد و امد و د اسپندان -

تتم - تم - چرب خورانیدن به و شرب کردن نان - و شکر سکین -

تترطبه - سست و کوتاه از مرد و تترن -

تطاوة - بائمال نمود او را (مع بفتحها) و گول شد (مع ک اف) ان تطاوة بالضم و الفتح و ابر ایست خرده

تتاوة - موضعی در بلاد نذیل اثامة بسم اثامة ریته -

فصل التاء

جوجو - جوجو - سینه مرغ و کشتی جاجی (مع بفتحها) جاجوة خواندن شتر را یعنی جی جی گفتن صلته بالباء و الما اسم

جی مثال جمع لیت العرة الاولى -

جب - جب - ساروخ سرخ جباة جماعت علی غیر قیاس - اجبات الارض ای کثرت کما تها

و هی ارض مجباة ساروخ ناک - و اجبات الزرع ای بعته قبل ان یبد و صلاحه - و فی الحدیث من اجبی

فقد اربی بلا همز و اصله المنز - جباة کنده کفش و بعلین دوزی - جب اجوا بضمین سرد کشیدن

از کسه (مع بفتحها) جیبات عینی عنه اسه بنت عنه متجاها بضمیم و التشدید بدل - جبا

علیه الا سود اسه خرج علیه الحیة من حمیره و منه اسجانی و هو البحر اید -

جرا - جرا - بالضم دیری و یتراک العرة فیقال جرة مثال کرة کما قالوا للمرأة مرة - جراة بالفتح

و المدد لیر شدن (مع بضمها) یقال مجری المقدم اسه جری عند الاقدام و جراتک علی فلان

حتی اجترأت علیه -

جزر - جزر - بالجموعه و الضم پاره اجزاء (مع بفتحها) بالفتح نام مردی - و کش کردن - و پاره پاره کردن

تجزئة كذلك - و بسنده کردن بجزئی یقال جزأت به ای الکفیت به جزو بضمین بسنده کردن شتر از آب بعلق (مع بفتحها) اجزاء تجزئة بسنده کنانیدن

طبیة جازته - و اجزائی الشیء کفانی و اجزأت عنک شاة

بشاهه را گویند که در زبانش گزینگی باشد هندی و تاتارانه ذکره سنائی غیر محکم بل موضعی (ش دا) ۱۲۱ قیله اشاره الی جمعه ۱۱۱۱ رستی باشد که بر زمین مناک مانند نصف بیضه منکوس منکون میگردد هندی بجهن جتو

(مع فتحها) وخيتة بالياء مثله -
فجاء بك علينا يعني شتاب كن -

فصل الدال

وز - وء - ويدا - بالكسر والمداد أداة سمت
وويدن شتر و آوی سه شب آخر ماه پیش از شبهای
محاق وقال ابو عمرو ویدار دوار آخر ماه -
ورء - ورء - دور کردن و دفع کردن (مع بفتحها)
وخی الحدیث اور و الاسد و بالمشبهات - در و
بضمتهین ناگاه بر آمدن (مع بفتحها) و منه کوب
درسی علی فعل بالکسر والتشدید مثال سکین بشدة
توقده و تملأه قال ابو عبیدان ضمت الدال قلت
درسی علی فعلی غیر موزون فیکون منسوباً الی الدر لا الیس
فی کلام فعیل و من همزة من القدر اراد فعل
مثل سبوح فاستقل فو بعضه الی الکسر علی الاطلاق
عن بعضهم وری بالفتح علی فعل من ذرأته مهورک
دراری ستارگان روشن و قدر اعلینا فلان
تطاول - و يقال السلطان ذو قدر ایضاً التالی
ذو عذرة و قووة علی دفع اعداء و هو اسم موضوع
للرفع و التار زائدة لما زیدت فی ترتب و نصب
و تنقل - و تدار اتم ای تخلفتم و تدار اتم و کذا کبار اتم
و اصله تدار اتم و ضمت التار فی الدال اجنبت الالف
لیصح الابداء بها - مداراة یکدیگر را دفع کردن - و
خلات کردن و يقال هو لایدارسی و لایدارسی و اما
المداراة - فی حسن الخلق و العاشرة فان الاحمر
يقول فیها انه یمز و لایمز - و يقال دارا ترم و دارتیه اذ
انقیته و لانیته - و يقال جار السیل درر بالضم
من بعید و رب الفتح کثرشی و يقال اتمت در فلان
ای اتمو جابه - بزوات در و هو بعید و طریق ذور و

علی فعل ای ذور و کسور و جرفه در بیه ستور یا جز آن
که در پس آن تیر اندازن همان شود بچست انداختن
صید را - و حلقه که آن را بر نیزه بر بایند و ادراست
للصید علی الفتح ای اتخذت له در بیه - و در
بضمتهین خد و ذناک شدن پشت شتر و آما سیدن
(مع بضمها) بعیر داری تعنت منه و ناقه داری
ایضا و ادراست الناقه بضمها ای انزلت اللبن
و ارخت ضمها عند اللتاج فی مدرسی -
وف - وف - بالكسر شتر و شتر و شتر و شتر و
مانند آن که از وی نفع گیرند قوله تعالی و الانعام خلقها
لکم فیها و ف و کرمی و ما خوشی ادناج و فارة و فاء
بصدر منه - يقال اعدنی و ف و فاء الاسمانط اے
فی کتبه - جل دنی علی فعل جامه گرم پوشیده و فان
لذک و هی و فائی - و ادفاه الثوب و تدفا هو
بالمثوب و اشتد فاء و فاء به و هو فعل منه اکیس
ماید فته و و فوات لیلنا دیوم و فی علی فعیل و لیلنا
بویته و کذا ک التوب و البیت - مدفاه شتر ان بیار
و یشتد ایضا - مدفاه شتر بسیار شتر و به در فاء
شمال عجمی باران آخرها و فائی بالثاء کذا ک -
و کل شیره و تنج قبیل الصیغ فی دفایه و دنایه
قال و اول الدفائی وقوع اجهته و آخر الصفره
وک - و - مداراة - ابنوهی کردن - و زحمت
دادن و کرد آمدن قوم بر کسی و مداراکا القوم ای
از جموا -
ون - و ن - علی فعیل مرد و فرمایه و الفعل
منه علی (مع بفتحها) نمودانی - دناره و نوره فرمایه
شدن و فعل (مع بضمها و فتح الاول) دنیه
عیب و نقیصت دنایه بضمتهین کوزی ادبا کوز پشت
وار واء - بمبارسی ادوارج و مست

يقال دار الرجل يدار فهو دار - و درست یا رجل
ادوات ایضا کفانت مدعی و ادوات ای اصبت
بدایه متعدد و لازم - و ادوات ادوات و ادوات
ادوار اذ اتمته - و قولهم بدار نبطی معناه لیس له
دار کما لا دار بالنبطی -
و با - قرار گرفت (مع بفتحها) و با بالعضا و آنرا
و با که گریختن و باه و با علی تدبیر پوشیده
و پنهان کرد آنرا -
و شامی - کوزی بار اینکه بعد از شدت گرما آید و
بچه کوسفند که در گرما پیدا شود - تدربا شامی
مضطرب شد -

فصل الذال

ذیر - ذیر - آفیدن (مع بفتحها) منه الذریره بالضم
و التشدیدین و هی نسل الثقلین ترک المعزة ذراری
ج و فی الحدیث ذر و النازای انهم خلقوا الهما -
ذرا بفتحین سپیدی موی و پیری (مع ک
ذرا) هو ذرا و هی ذرا - و ذری شعره و ذرا نقان
ذراة بالضم اسم فیه - و فرس اذ و جدمی
اذراة اے از کس الاذین و سائره اسود و
عناق ذرار و هو من شایب المعز و ان الضان
و یخ ذرانی و ذرانی بحریک الزار و تسکینا تک
سخت سپید و ذرات الارض ای بذر و نما و زرع
ذری و ترک المعزة (مع فیه) -
ذیا - ذیات اللحم ذیای اے انضویه
حی یسقط عن عظمه - و انذیات القدره
فسدت و تقطعت -
ذو - ذو - ذر ذرارة زجر کردن و اضطراب
نمودن در رفتارند و ذو و ذو ذر ذر مثله -

خارک علینا

در و

و با

در و

دو - و شامی

ذیر

و ک

ذیر - ذریا

ذو و

دار

شئى الرجل فهو مشهور اى ينعوض انسان جميلا - رجل
 شئاً على مفعول اى قبيح المنظر وهما شئاً وهم شئاً سوا
 فيه الواحد والثثى والمجوع مثله باللسان على مفعول مثله
 وشئاً نوا اى تباغضوا وشئى اى تمشوا وشئاً على فخر وروي
 داقتن ازا لايش يقال فيه شئوة وسنة ازا شئوة
 وهم حى من اليمين ويقال ان تشديد غيرهم من اليمين
 شئاً على مهور شئوى غير مهور فى اليمين اليماء -
 شئى - شئى - شئى - شئى - شئى - شئى - شئى - شئى -
 اشارة غير مهور وقال الخليل انما ترك حرفه لان
 اصله فعلا جمع على غير واحد كما ان الشرار جمع
 على غير واحد لان الفاعل لا يجمع على افعالهم ثم نقلوا
 الحرفين فى آخره فنقلوا الاولى الى اول الكلمة
 فقالوا اشياء كما قالوا عقاب لبقاة وايضاً وقسى
 فصارت تقديره لفقار يدل على الصفة ذلك انه لا يعرف
 وان لم يصح على اشياء ويصح على اشياء روى الفصحى الواو
 وكسر الهمزة على اشياء واصلها شئانى فقلت الحنة
 يارفا جمع تحت ثلث يارات فقلت اسطى وقلت الخيرة
 القا واقلت من الاولى واو كما قالوا اتيته اوة و
 يجمع ايضا على الاشياء اشياء راست وقال الخليل
 افعال لان اصله اشياء فقلت الحنة التى من ليا
 والالف للتحفيف فلما لم يعرف - قال اللمازنى
 كيف يعرف العرب اشياء فقال اشياء قال له
 ترك قولك لان كل جمع كسر على غير واحد وهو
 من اتيته اية فاقترن فى التصغير الى واحد كس
 قالوا اشوكيعرون فى تصغير الشعر او نيا لا يعقل
 بالالف والتاء فكان يجب ان يقولوا اشيائات و
 هذا القول لا يلزم الخليل لان فعلا ليس من اتيته
 وقال الكسائى اشياء افعال من شئى مثل فرسخ
 واخراج وانما تركوا حرفه لكثر استعماله بالاهما

صدء

شئى

شئاء صاء

شئاسى

شكائب البعير

صتاه

شئانى صراء

صتاه عليهم

صيتة

صااصاً

صضضى

صضب

صضب

شئت ليعطاه وهذا القول يدخل عليه ان لا يعرف
 ابناء واسماء - وقال الفرار اصل شئى مثل شئى
 فجمع على فعلا مثل تهنن واهيئاء ثم خففت فقليل -
 شئى كما قالوا اهنن - وقالوا اشياء فخذوا الحنة الاولى
 وهذا القول يدخل عليه ان لا يجمع على اشياء
 مشيئة خراستن (مع لفتحها) وقولهم كل شئى شئاة
 الشئثال فخذوا اى بشيئة الشئيات الرجل على الامر
 اى حمله عليه - واشاء لغة فى اجاره اى الحاف
 وتيمم تقول شئى شئوك اى فخذوا قوبى بمعنى يبيحوك
 شئاة - برة قفل -
 شئاسى - سخت وسطره
 شكائب البعير - بركه فندان بشين شئوكى
 ظفوه باره شئانن او جمع ك اوت ٢ شكائب الشجر
 لغصوننا اخرتها -
 شئانى - سبقت كروان من - شئانى فندان
 انذره بئس كروان ودر شئانن انذرت مر ايشوء
 وشئى قلب شئانى شئانن مردود من شئوى
 به شئانن انذرتهم باو ودر وشئانن -

فصل الصاد

صااصاً - صااصاً - نكرتين خواستن بك
 بوجه شئى ان چشم كسادن يقال صااصاً الجوازالم
 لفتح عينيه او ان فحمة - وفى الحديث فحقنوا عظامهم
 اى البصر تا اتموا لم تصروه وترسيدن ان كسوا
 صور مشله وكنهه نايدى رنغن نخله - ووانه
 سخت ناكرون خرا -
 صضب - صضب - صضب - صضب - صضب - صضب -
 وندان كوكب وكنهه شئى كره (مع لفتحها) او اوشى
 كيشى شئانن صابى نعت منه وجهه صابون

وهم جنس من اهل الكتاب - واهيئاء جمع اى طلع الشئى
 ومبارت على القوم اى طلعت عليهم -
 صدء - صدر ك رنگ كرفتن آهن وس وجران
 (مع ك اوت ٢) ويدى صديقه من الحد يد اسه
 سكة وندان صاغ صدى ايضا اذ البرد الحار واليوم
 جدى اشد اعتناق صدء ورنه سخر ك لبياسى زند
 صدءة بالفهم رنگ سخر سروي من شيات المعز
 واخليل ليقال كيت اصداء صدء بالقسم
 والمدحى ازمين -
 صماء - صاءة - مثل ماعة ما يخرج من رحم الشاة
 بعد الولادة من القذى يقال القيت الشاة
 صاءة تقيته ودر شور ايندن سرر البشتين
 چنانكه بيم ازوس باك نشود -
 صتاه و صتاه - تصدكرو اور (مع لفتحها)
 صراء - اسملوه وقال الاخفش عن الخليل ومن
 اوتب ما لبده قالوا فى شعر حمزة -
 صما عليهم - نو وارشذ (مع لفتحها) واماهاك على
 چه جز بخت ترا بر من صماءه فالصما -
 صيتة - صياراة وليده ك ازمين ولادت بر ايد -

فصل الضاد

ضضضى - ضضضى - بالكسر
 ضضب - ضضب - جنود لفتين نيسان
 شدن تقبالتان جاى و صبا اسه
 لصق بالارمن - فبابى نام مردى ضببات
 به الارمن سله الصقة سها فموضبور بضيابوات
 المسارى لجات - واصبا الرجل على اشيء او اى
 عليه وكنهه فوضبى عليه وست اصبا فلان على
 واهية مثل اصتب -

عنه اشيائى بالهز نظا لانه لا يجمع بر الاى كنهه اى اهل البيت

غبا فوق

فأما فت في

فتا

فج

فرا

ففاة

فنداية

فس

افضامة

ش فلاه

فنا

غبا له وغبا اليه تصد كرد (مع بفتحها)

فصل الفاء

فأما - فأما - على فعال سخن فاناك گوینده
فت و يقال بها افتات - اذکره اسی مازلت
اذکره ولا تکلم به الا بالبحر وقوله تعالی ما لله لغتوا
تذکره یست اے ما لغتوا -

فت فت - دیگر را باز ایستائیدین از
چوش باب شکستن جسم را سخن و فرو نشانند چشم
کسے را (مع بفتحها) افتار مانده شدن و دمس
بر افتادن و شکستن گریا و من امثالهم فی الیسین
البران الرثة نقار الغضب واصله ان رجلا
کان غضب علی قوم وکان مع غضبه جالعا فسقوه
بثیة نسکن غضبه وکف عنهم -

فج - فجاة - بالضم ناگاه - فجأة بالضم و ناگاه
گرفتن (مع بکسر الاولی و بفتحها) فجاءت فجأة کذا
یقال فجاء الامر فاجاه بمعنى فجأة المازنی نام هر
فرا فریخته گریه فراز با کسر ج و فی المثل کل
الصيد کف جوت الفرا و یقال انکما الفراء
فسرے بابدال العزوة الفاء -

فس - فسوس - کمنه شدن و دریدن جامه
و کذاک تمسوس و تقصو تقصت کشدن و درانیدن جامه را
فیش - فیشو - پراکنده و فایش شدن بیماری
یقال فیشا بالقوم المرض -

فطا - فطاة - بر پشت زدن یقال منه فطاه و
فطاه اسی جامعا و فطاه الارض صرعه و فطاه
بسلاحه رمی به و جار بالثاء ایضا فطاة بفتحات
بفتح بی بی افطانت من حی فطس و فطی البیدر و تعالی
من ظهره فطاة -

فوق - تفقات السحابة عن ما لها ای تشقت
وتفقات السحابة ای تشقت لغا لغما عن ثمرها
وتفقات الدل والقسح ایضا فوق و تقفقه کور
کردن فوق ایضا پوست که با سچ بیرون آید از
رحم و تفقات شحاتنصبه علی التییز -

فی - فی - بازگشتن (مع ف اک ۲) یقال یو
سرج الفی من غضبه و یوحسن الفیة مثال الفیة
ای حسن الرجوع و ایضا خرج و غنمت سایه زود
که بعد از گشتن آفتاب باشد و ما لم یکن علیه شمس
فموظل انیا فیروز یعنی ج - افارة بازگردانیدن
و غنمت دادن یقال افار الله علی المسلمین مال
الکافرین و منه قوله تعالی و ما افار الله علی رسوله
من اهل القری و استفتات هذا المال اسی افارة
فیاء فکة مثال فکة کرده و الهار عوض من الیاء
التي نقصت من وسطه واصله فی مثال جمع فکون
و نکات ج تفتیه سایه انداختن یقال فیات الشجرة
و تفتیات انانی فیها و تفتیات الظلال تغلبت
مفیوة جائیکه آفتاب نرسد -

فیاة - بارانی که ساعتی تیزبارد سپس بار نماند
فندایة - بالکسر تبر فنادیدرج علی غیر قیاس
الفندایة فی (فن و)

افضامة - سخاوتینهم اورا و الصواب بالغات
فلاه - تباہ کرد اورا (مع بفتحها)
فنا - فراوانی و بسکون ۳ شد منه که از جماعت
آمده باشد یقال جار فنا شتم -

فصل القاف

قت - قتا - بالکسر و التشدید خیار فاقه کی
تقتا خیار زار مقشورة کذاک - و اعم القوم

کسر عندهم افتاد و افتات الارض کذاک -
قور - قور - بالفتح حیض اقرار قور یعنی ج -
اقور و کذاک فی القلة و فی الحدیث دعی الصلوة
ایام اقرارک - و ایضا پاک و هو من الاضداد
و میان دو حیض و سپری شدن حیض و وقت
حیض و وقت پاک زدن - اقرأت المرأة اسی صفت
و طهرت ایضا - قال الاخش اسی صارت صابنة
حیض فاذا عاصمت قلت قرأت بلا الف - اقرار
تزدیک آمدن حاجت و بوقت وزیدن باد قاری
وقت آن یقال منه اقرأت الريح اذا دخلت فتمت
قال المذنی (ع) اذا هبت تقارنها الريح
ای لو قتها - استقرار آمدن فعل ناقه را تا بسند که
اکستن شده است یا فی قال ابو عمرو و یقال
دفع فلان جاریته الی فلانة تقرنها اے تسکما
عند حاجی تحیض للاستبراء - و اقرأت الخوم اذا
تاخر مطرا - قرآن جمع کردن و بی یقال ما قرأت
المنانة سلاقط اسی با جمعت و ما قرأت جسنینا اسی
لم اقم رجها علی ولد و ایضا خواندن قرأت مثله
قاری لغت منه قرأة جماعة مثل کافر و کفرة و منه
سعی القرآن و قال ابو عبیده سعی به القدر ان
لا یجمع السور و یضمها - و قوله تعالی ان علینا جمعه
و قرآنه فاذا قراناه فاتبع قرآنه قال ابن عباس
فاذا ابتیاه فاعمل بما یبینه لک - و فلان قسدا
علیک السلام و اقراک السلام یعنی - اقرار
خوانانیدن مقرری لغت منه - قرا مرد پارسا و قد
تقرری اسی تشک و اجمع قراون و قرا ایضا جمع
قاری مثل کافر و کفار - قرأة بالکسر مثل قرعة
و باد یقال ذمیت قرأة البلاد و اهل الحجاز
یقولون قرعة البلاد بلا همز و معناه انه اذا مرض بها

سه کسے که در تقفان بسیار فاکر و چون وقت فلان کرد که در ۱۲ شه پهن شدن بی ۲

وان شئت قلت امرئى -

مس و مس - بياكى ماسى بياك -

مل - مل - بركردن و لو ماسى على فعلى و كوز

ملان مار و العامة لقول ملا مار - مل بالکسرى

و لقال عطى ملاه و ملايه و مله الملاء و المتلا و المتلى

و ملما معنى ليقال ملما من طعام و شراب و ملما غنما

و املا ب النزع فى القوس اذا شدت النزع فمما

ملاءة بالضم شال تصيغ زكام و ملى الرطل و الملاءة

هى ازكمه فهو ملو على غير قياس - و ملو الرطل صا

يلتسا اى ثق فوغنى ملو و مصدره ملاه ملاه محدودان

ملاوة بالضم جاد و ملاوح مما لآه يارندى كرون كار

و تماكوا على الامراى اجتمعوا عليه و تماكوا ملاجعت

مردم و خوليقال ما آمن ملائى فلان اى عيشه تم

واختلتم ملاج و فى الحديث اجسوا ملاكم -

ممكن - ممسية - پوست برناوه جيت و بخت

و هو اول ما يد لبع ثم انيق ثم اديم لقالى مهنة

مئات الاله اب نما اذا التقية فى الدبانغ -

بنته بغير همز ك -

مأنت - اشاة و البطية پى در پى كرو اول خود

را پس مى كرو -

مطابا - جماع كرو اورا - (مع بفتحها) -

ماقى - العين و موقما موخرها او مقدما يعنى

در گوشه چشم بطن گوش يا بطن بينى و فى الصحاح

مذكور فى دم رقى -

ماء السنور - يوكور مور و مو آواز كرو كره مور

نعت منه المائته بتمزتين و المائته و تخفف السنور

يعنى كره انور الرطل صالح صياحه لى بانگ كروانند

بانگ كرون كره -

فصل النون

نأنا - نأنا - فى الراى اى خلطت فيه تخليطاً

و لم تجر منه - نأناة مسستى و فى الحديث طوبى لمن

مات فى النأناة يعنى اول الاسلام اى قبل ان

يقوى فهو رجل نأنا اى ضيف و نأناة اى نهنته

عما يريد و كلفته عنه و نأنا اى تصوف و استرخى -

نبا - نباة - آواز نرم لقال روى فانبأ اى

لم يشرم و لم يخدش - سيل نأبى در صل تانى جاد من

بلد آخر بنا سورستين بيرون آمدن از جائى

بجائى و هذا المعنى اراد الاعرابى بقوله يا بنى الله اى

يا من خرج من مكة الى المدينة فانك عليه المهر نبات

به الارض جارت به - بنا آگاهى و خبر لقال مسنه

بنا و بانبا بجهت اى اخبر منه اخذ النبى بترك

العرة كما تركت فى ذرية و برية و خاتبة الابل لينة

فانهم يمزون هذه الاحرف و لا يمزون فى غير با

و نجا لقون العرب فى ذلك - و تصغرى بنى

مخال بنى - و تصغرى بنى ممال بنى بنى

و جمع بنى مبار على افعل و يجمع على ابنا و الفصح

شال افعل -

نبت كرونت كرتو - بر آمدن و بيرون آمدن

از جاي خود و اماس كردن ريش و مطلع شدن بر

كس و كوايدن و رسيدن شدن و خزر -

نخ و نخ و نخ و نخ كردن بنانه معنى بنانه - جبل

و نخب العين و نخور العين على فعيل و نخل اس

خيش العين و كذلك نخى العين نخو العين على

فعل و فعل - و فى الحديث ر و و نجاة السائل

باللغة اى ر و و اشدة نظره الى العالم -

نذ و نذو - كواج نماون در ريگ و خاکسترو

گوشت برالش نماون تدى اسم فيه مثل بلنج و

كراسيت و شمن چيز بر آغاة غداة مثال همزه بسا

مال شال ندهته و ندهته و آوريد يعنى قوس قزح

و آخر كمان رسم نيز گویند -

نزو - نزو - نزو و - الغيتمين بتا بهى انگلستان

ميان قوم لقال نزا الشيطان بنجر اى القى الشرا و الاغرا

و حمله كرون لقال نزا ت عليه لقال بانزا ك سلك

بذا اى ما حملك عليه و رجل منزه و بكذا اى مخرج به

نفس - نفس - راندن و بانگ برزون شرا

نسته كذ لك و تاخير كرون النساء كذ لك لقال

نساء ابيع و النساء - استنار هملت و زمان خوان

لقال نساء فانسائى - و نس ايضا زمان و اون

در اجل لقال نساء الله تعالى فى اجله و النساء

نساء بالضم و رنگ و تاخير نية على فعيلة كذ لك

نساء عسا يهز و لا يهز - نساء بالمد تاخير و عسر

و باز پس انداختن دام از كس و منته تو لهم من سره

النساء و لانسار فلنصف الر و اولى كرا العباد

و ليقل عشان النساء و نساء فى ظم الابل و اذوت

فى ظمها لوما و لوماين ادا كثر و اخرتها عن الحوض

و نسنت المرأة مجهولا اذا كانت عند اول جهلها و

ذلك حين تاخر خصمها عن وقتيه و هى امرأة

نسة - و نساء الماشية نساء و هو يد سمنها

حين يبيت و بر بالجدت قطع - و لقتال

يرى النساء فى الدواب و هو يد السمن فيها و الاكل

نمايته - نسى آمنتن شير باب و قوله تعالى

انما النسى زيا و ه فى الكفر هو عيل معنى مفعول

من نساء فهو فسور اى اخرته ثم تحول فسور الى

نسى كقول الى قتيل - و رجل ناسى و هم نساء

مثال فاسق و فسق - و لقال النساء سرتنى اى

الجدت مذ بهى و النساء عن اى تاخرت عنه و

تاهدت - و نساء الابل اى تاهدت فى الرعى

نأنا

مس

مل

مل

نبا

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

نفس

سنة و الصوب فيه بناء بالياء الموحدة و النزال - ق ۱۲ شة نسى و هى امرأة نسى لانسى - ق ۱۳

او بآب کذک (ع م ص ن ۲) آداب لم یور
 کاب بازگشت آتاب آب معنی - و يقال فلان
 سریح کلاوتی و الایته بالیاء و بت لشمس لغته فی غایت
 تاویب همه روز رفتن و تبیح گفتن و قوله تعالی یا جبار
 آدی همه ای سخی لانه قال انما سخننا بجهان سخن
 سخن - و ابیت الی غلان تاویبه او الایته لیل
 تاویب شای جنت اول طیل خان تاویب متاب
 اهب - تا اهب - ساختگی کردن اهبه ساز
 اهب رخ - اب پوست ناپیراسته اهبت متعین حاکم
 علی غیر قیاس مثل اکرم و افق و محمد جمع ادیم و این
 و عمود و قیل اهب هو قاس -

المکتب - کثیر المثل یعنی کلیم خرد که بخورد
 وزمین نرم و نهز و تل با شب رخ و ایضا ضعیف نام
 کوهی که صدقات پیغمبر صلی الله علیه آله و سلم در آنجا
 بود اهب درختی مخفف آتاب -

ما زیت - الابل شتر تشو از نکرده عکال و
 از ب کوتاه و فرجه ملا و تانس و زشت روی و
 باریک مفاصل لاغر که زاید نشود و استخوان و بکلیه
 شود شکم و اهل بدن و دانت لعنتی (ز ب ب)
 و در هم من زده هتا از ب راز از ب مثل از ب شد
 و قحط از آب بالکسری است عربی عنبر از ب
 روان شد ع و کک و منه لیزاب یا آن خاری
 معرب یزاب سستی بشاش آب اهل از ب
 شعر لاغز از بوا المان بهنیم قسمت کردند مال باهم -
 آباب - بروزن معنی سفار از بتر جمع -

فصل الباء

بیت - پیچیده - احمق و لقب دی و نام کنیز
 و يقال هم بیان واحد کما يقال هم بلج واحد

قال عمر رضی الله عنده ان عشرتک فسا جعل اناس
 بیانا و احدی بر المستویة فی القسم
 باب - باب - در آداب ابو بکر - بواب
 در بیان و توثیق بوابا می اخذند و بذا من اب تک
 ای یصلح کک بقیه نام مرد -

البوب من جعل سکه تاه پرگوشه فراخ کاج
 بزوزیه - جدا میل بجای - ی فارسیه سینه
 آن کشاورد -
 بشته - دیه ست به بخارا -
 بشته - دیه ست بمر -
 بانب - و هیست به بخارا و بسوی آن نسوبند
 جلوان بن سمره و ابراهیم بن احمد و کج بن احمد
 بن سهل بن ابی بنیون الحمد فون -

فصل التاء

تآب - گوا بآنان - دوسرستان شش
 شور قال بن قسبل لها تو ابانین لم یفعلوا ای
 لم یفعلوا و حکمتها -

تیب - تیب - زیان هلاک شدن يقال
 منه تیب یذاه - و تیار منصوب علی اضمار لفضل
 ای لزمه الله خسرا و هلاک (ع و ک) تیب
 هلاک کردن استیب له الامرای شیا و استقام
 ترب - تراب - بالفهم خاک تربیه ترابان ج
 تورا ب توب ترب ترب ترب بضم او لها ایضا
 خاک تر بار بالمد خاک زمین يقال ترب اشی
 بالکسره خاک لوده شد ترب اصل فقره لوصف
 بالتراب علی الدعای و يقال تربت یدک علی اصب
 خیر ترب خاک لوده کردن - (تراب خاک
 براند سخن پیچیدی فی احدیث تربوا الکتاب قائم

ان یخ الحاحه و بی نیاز شدن از بار اصل متغی کاه
 له من المال بقدر التراب - متریه دروشی ترب کبار
 سر انگشت تراب استج و گیاهی سبج تربیه از اجوات
 بالتراب متریه مثال همزه نام ادبی عمل تربوت و
 ناقه تربوت ای زلول مستوی فیه المذکر و الموش
 ترب بالکسره و يقال هذه ترب هذه من التراب
 تربیه استخوان سینه ترا سبج - ترب لفتح الراء
 موضع نزدیک یا مه -

تعب - تعب - مانده شدن (ع ک ک) ک
 القاب متعده فیه هو لقب و تعب لایقال متعوب
 تعب - هلاک شدن (ع ک ک) ک
 تللب - تللب - لفتح اللام خرده و يقال
 للاتان أم تللب لکیاب است شدن کار
 و الاسم التلا بیده مثال لظا فینه و در از کشیدن
 راه و التلاب الحار می اقام صدره و راسه -

توب - توبه - بازگشتن از گناه توب کذک و
 هو جمع توبه ایضا مثل عونه و عوم و توبه اذن -
 (ع م ص ن) يقال تاب لی اذ توبه و متابا و تاب الله
 علیه ای فقه لها - توبه الشاعر عوان الحمرین جن
 ابن کعب - تابوت تم واصله تا بوا مثال ترقوه و
 هو فعلو قه قما سکنت الواد انقلبیت با و التاب
 قال لم یختلف لونه قریش و الانصار فی شی من القرا
 الا فی التابوت فلعنه و منس بالتاء و لغه الانصار باها

تالکب - کفیل درختی است که از آن گمان خزند
 تجاب - سنگریزه فقره که یکبار گذاخته شده باشد و
 هنوز چیزی بقیه آن زده باشد و قطعه آنرا تجاب گویند
 تجاب خط سیم در رنگ سمن تجیب بالفهم و لفتح بطنی ل
 کنده نمک نازک سمن شبر تجیبی مثل عثمان تجوب فیله از
 حیره بن الملقم و تجوی قاتل علی رض و غلطی کرد

باب

البوب

بروزیه

اهب

بسته رقب

بشبه

بانسب یقنه

المشرب یلده

ازبت تآب

تیب

ترب

تالکب

ایاب - تجاب

تیب

پس تحریف نمود و شعر و مدید بن عقبه اشعرا الان حیران
 بعد از آنکه قبیل بنی الدبی جاری من مضر میس غ اند
 بخوبی بجان نیکو از نیکه خلقای شمشه اراده کرده جز
 این نیست که مراد از نیکه نبی صلوات و شریفین هستند -
 تحریف و تخریب با فتح موده شتر میل و جالاک
 تحریف و تخریب - و در موضع و سبب انصراف
 این هر دو اوصالت است -
 شب - وی بی شام منها محمد بن محمد بن عقلی لحد
 و کتاب لغات و صلاح آینه روی عنه ایضا تویب
 در خت های بزرگ روم که تطلان از ان می چکد -
 تیب - کوهی بدین نام تا به معنی تویب -

تغلب
 تحریف
 تیب
 تیب
 تیب

فصل ثانی

ثاب - انا به - درخت انا به ج - ثواب بضم و
 فتح الواو والمدخلی ازه فی المثل عدی من الثوبار
 و ثابته علی تقاعلت و لا تقل ثاب و بث -
 شرب - شرب - پسته بکنیزه زوده شرب شرب
 کردن و سخت نگویند قول الله تعالی لا تشریب
 علیکم الیوم و تشریب علیه عربت بمعنی اذ تجمت
 علیه فعمله شرب بدین معنی رسول الله صلی الله علیه و آله
 یسلم فیصل شربی و اثری فی فتح الراهبها منوب الیه
 شرف - شرفیه - بالضم نوعی از جامه های
 سید چون گمانی مانند آن ثوب شرفی و شرفی
 ایضا نوعی من حیات مصر -
 ثوب - ثوب - روان کردن آب ثوب بالضم
 آب او وادی شعبان حج و ایضا نوعی از باران و
 ثابین حج بجهت نوعی از کرشمه شعب بالضم
 با و وان - ثوب الماء و الماء من لاف قال الهمی
 ثوب بیری ثابیب ما بیب هو ان بیری سواد

ثاب
 شرب
 ثوب

صیاد فیه شوب
 ثوب - ثوب - ر و باه ثوبه ثوبت منه نام
 مردی ثوبان بالضم ر و باه - و ادا ثوبت می از
 بیماری که موی ریزان از ریش مثله بکسر اللامی ذات
 ثوب - در من شعله ثوبین ثابله - و بجزان بکون
 من ثوب کما قالوا معفرة الارض کثرة العقارب
 ثوب ایضا زبانه نیزه که در ستان باشد و منقذ آب
 باران ثوبان و قبلیه ثوبیه بالشدید و ثوبه ریه که
 ثوب - ثوب - بالکون و احر که حوض در
 سایه که آب خاکش رود و از اسودا به گویند ثوبان
 بالکسر جمع متحرک منه - ثوب ثوب جمع ساکن منه -
 ثوب - ثوب - سورخ و سورخ کردن
 ثوبه بالضم سورخ ثوب بالکون و احر که حج -
 ثوب بالکسر ساکنه و ثوبه ثوب سورخ کردن
 ثوب لازم منه یقال ثوب بجلد او ثوبه بجلد و هو
 نوع من فساد الجلد - و افر حوض آتش یعنی ثوب
 عودا لخرج اذا مطر و لان عوده فاذا اوسد و ثوب
 قد عمل فاذا اقل و اقل اقل قد اونی و هو ثوبه بالضم
 و کل فاذا امت خوصه قبل فاذا اخص ثوب
 ثوب شاعری بکسر ثوب مشدذ ثوبه فروعته
 شدن آتش روح و اخص ثوبه کذاک -
 ثوب ثوب - عیب کردن روح و اخص
 ثوب صیبا و نقیصتها ثوبه کی - آ ثوب سنگ
 خاک ریزه یقال بقیه الا ثوبه الا ثوبه بکسر الهمزة
 ایضا ثوب بکسر شرب و در ان رخصه ثوبه ثوبت
 ثوبه بفتح اللام حج مثل قرد و قرد و یقال منه ثوب
 ثوبیا بفتح ثوب می ثوبم - و امرأة ثوبه الثوبی
 امی مستحقة بالقدم ثوبت نام وادی -
 ثوب - ثوب - و جاز ثوب ثاب حج ثوب

جمع ثوبه منه و بالهمزة ایضا الهمز تستقلوا بضم علی
 و کذاک اراؤا و راساق و اسوق و جمع ما جاء
 علی هذا المثال - ثوب جامه دار ثوب ثوبان
 بازگشتن بعد از آنکه رفته باشد - و گرد آمدن مردم
 و آب در حوض ثاب آب حوض میانه حوض آب
 نخست روی گرد آمدن ریه گروه و الهاء عوض عن لو
 الذابیه عن عین الفعل کما عثر صوفی ثوبه اقام ثاب
 و اصله اقام - شایه جای گرد آمدن آب بازگشتن
 مردم و منه قوله تعالی و اذ جعلنا البیت شایه
 للناس ثاب حج - و ایضا پای دام صا و و جاک
 آب گرفتن از جاه ثواب پادشاه مشوبه که کاک
 و شایه ای سکه آن سینه و قوله تعالی علی ثوب الکفار
 ای جزو او - ثوبه اصله اقامه خیر من انوم کفتم در ان
 فجر ثواب ایضا نام مردی و فی المثل هو طبع من
 ثواب هو رجل کان یوصف بالطواعه ثاب و
 سخت که یا قول بانان و زید ثوب عرب بوقال
 هو ثوبه ای ثوب لیسوسی فیه المذکر و الموثث و
 و کذا اذا کان المراهة بخوله و اصله ثوبه ثوب
 ثوب - بکسر ثوب - ثوب شاد ثوب لام کار تمام
 و شاد ثوبه بر وزن و معنی شایه یعنی زن جوان -
 ثوب - کوهی است به بخدر می کلاب او ثوبیک
 آن گان زرد و کان ثوبه سفید است -
 ثوب - کشفه آله البیت مرقص سازا -
 ثوب - بالکسر و در ان با کسر و -
 ثوبان - گلزار نام شهری ثوبه نیک از شوی
 خود جدا شده باشد یا زن ببرد رسید و مرد زن
 رسیده و لایقال للمرحل لانی تو کاک لایابین
 و به میثوب و قد ثبت و ذکره
 (ثوب) و هم -

سه و پن دره ای بازگشتن و من بهای و نه بنار ملین هندی جمالی به سه چپا سه هندی چپکی هاله بکنه افزایست و در دگران با بصری بزم خوانند هاله آله البیت بخندان را که
 بران چوب دهنه سوزن گشته

حساب

قال لما زني لانه في الاصل مصدر وقال المبرور
 الحرب قد ذكر ويقال اتاحرت لمن حاربته
 اي عدو وتجار بوداخر لوبالمعنى محراب كسر الميم
 وفتح الراء صاحب حروب وهم محاربون - حرب
 حوب وبتى وناز يا حراب بالكسرة - حرت
 بفتح الحين خشكين شدن حرت لغت منه لوب حرت
 ايضا حرت بفتح الحين وشم كرفتن وشم
 آوردن - ويزكرون سنان را حريبه الرجل
 ماله الذي يبيش به - حرب بالتحريك ايضا كرفتن
 مالى كسى ولى حيز ماندن قد حرت ماله لى سلبه
 فهو محروب وحرت - واحريبه لى دلته على
 يا غنمه لمن عدو محارب يشكاه هاى محاسن
 منه محراب لى - وهو ايضا غرقة - وقوله تعالى
 فخرج على قوميه من المحراب - قالوا من المسجد
 محارب بالضم قبله از فرج باب الكسرة ليد اناب
 رست به در مع الشمس كهت وارت متيقون
 حرا بود وگرام جين حرا لى راج حرا به موشه
 منه ويقال حرا و حرت كما يقال ذئب
 غضا ارض محرمه زمين حرا باراك حرا به
 ايضا حرا به زده حرا به المتن گو شهاى
 پشت ماز و حريه اى از بار و ايا للاحاق
 باقتضال -

حرب - حرت - بالكسرة كرون ياران نوب
 اب و حرا لوبه اى حرتوا - حراب گروهها که بر
 جنگ با آنها گروه آورده بودند حرا لى كسرا ببارت شيه
 ورشت كوتاه يقال رجل حراب و حرا به ايضا
 اذا كان غليظا مائلا الى القصر و ايا للاحاق
 كالتها شيه و السلاميه من الفهم و العلس حرا به
 بالكسرة لى زمين ورشت حرا به اخص منها حرا لى راج -

واصله مشدوكا قلنا فى الصحارى حرت الكسرة
 كزر و شتى ايضا مثل حرا لى اى غليظا القصير
 قسط كزر و ربا لى حرت افرامى اصا به - حيزيون
 كنده پير -

حسب حسب حساب - بالضم كحسب
 شردن جمع اضاع محسوب شردن حسب
 بفتح الحين مثله - و هو فعل بمعنى مفعول انا ذره قطال
 هذا حسب ذاك لى بقدر ذاك عدوه و بزرگى
 مردان زوى نسب يقال حسب و منه و ماله حسابه
 مصدر منه (ع بضمها) حسب لغت منه قال
 ابن السكيت الحسب الكرم يكونان فى رجل ان
 لم يكن له ابا و اشراف اشرف و الحمد لا يكونان
 الا بالآباء - حساب نى سكر کردن يقال حسبت
 عليه كذا اذا نكرت عليه فهو محسوب اليك و هو قواب
 چشم داشتن از خداى عز و جل يقال حسبت كذا
 اجر عند الله تعالى و الاسم حسبه بالكسرة و لى الاجر
 و الجمع حسب كسر الحاء - و بهى التدير ايضا يقال
 فلان حسبه حسبه اى التدير - و بهى من حساب
 ايضا كالكسرة و اجاسه من كروب و جلوس و يقال
 احسب فلان بنا لوبتا اذ مات و هو كبير ان مات
 صغيره يقال فترطه احساب بسندك حرتى فقال
 احسب لى شى اى كفا لى و داود انچه بدان خوش بود
 شود - يقال حسبه و حسبه بالشد يما لى عطيه ما
 يرضيه - يقال حسبك به هم اى كفاك لى حسبه
 اى كاف و منه قوله تعالى عطاء حسبا - و يقال
 عطى انا حسب لى اكثر - و هذا جل حسبك من جل
 و هو مع الشكره كانه قال حسبك لك اى كاف
 لك من غيره و يسمون فيه الواجد و الجمع و التثنيه لانه
 مصدر - و تقول فى المعرفه هذا عبد الله

حسب من رجل فتعصب حسبك على اهل
 تقول اذا اردت الفعل حررت بر جل حسبك من
 رجل و بر جلدين احسباك و بر جل حسبك حسب
 بس تقول منته را هست زيدا حسب نكاهك قلت
 حسبه و حسبك لم توثق لالك اودت الاضافه
 كما تقول جلدي زيدا ليس غير تيريد ليس غير و عدى
 حسبك شهاى انتم الله تعالى منك حساب
 بالضم عذاب و ملح - و تيرهاى ناوك حساب تير لى
 و شمارتو له تعالى الشمس و القمر بحسبان اى بحساب
 قال لا تخش احسبان جمع احساب مثل شهاب
 و شهبان حسبان ايضا بالشخ و تقول منه
 خشبه اذا و شدته و يقال خشبت الحرا لى استخرته
 احسب هو البعير الذى فيه بياض و حمره حساب
 شرح موسى شدن شتر و مردم حسب لغت منه
 ايضا حسبه بالكسرة الفتح حسان بالكسرة اشتمن
 و حركه كالكسرة ايضا و اثانى شاذ لان كل
 فعل كان اضيه كسوا و استقبله مفتوح العين نحو
 علم بقره الا اربعه اخرت حادث نوا و قالوا حسب
 يحسب لى بسن بسن و بسن و نعم و نعم و لى الصبح
 من البابين و فى المتل كلاهما بالكسرة مثل
 و هو يوق و فى ليق و فى ليق و فى ليق و فى ليق
 و هم يرم و رث يرض و رى يرض و رى يرض
 حشيب - حوشب - بوز سر دست ستور
 و ستور عنى گاه بر آرد -

حصب حصباء - سنگ نيزه ارض حصباء
 و حصبه زمين سنگ نيزه ناك حصبه سنگ نيزه
 گسترده بر زمين حصبه جاسه سنگ نيزه حصبه
 بى حصبه سنگ نيزه انرا حصبه (مع ناك ۲)

حرب

حسب

لقال حصبة اسی ریشہ باحصبا اور مشتق در
 زمین - و فروزینہ و ہیزم انداختن رخ را نش صاحب
 حصبتہ بالکسر باو سخت کہ سنگ بزرہ بر او احصا
 سنگ بزرہ انداختن اسب ہیزم در وقت رفتن
 حصبتہ آبلہ و کہ بر اندام مردم بر آید با ت حصب
 بالتحرک مصدر منہ لقال حصب جلد کبیر العین
 مع ک ان (۲) و فروزینہ آتش از ہر جہ باشد
 قوله تعالی (۱) و ما تعدون من جن فلان حصبا
 ہیزم حصب حی انہ من حصب یعنی بفتح الصاد و منویا
 بوی مثل ثعلب و ثعلبی
 حصب - حصب - بالکسر تاک مکان
 احصاب ج - و بار ز حصب بالتحرک مثل
 قطب منہم قرابن عباس حصب جنہم بالضم
 المعجمہ قال الشراک کل ما یخرب بالانار فهو حصب
 بالمعجمہ حصب بالکسر آتش کاؤ -
 حطب - حطب - بالتحرک چیز چرم حطب
 بالکسکون ہیزم جمع کردن احطاب شدہ لقال
 حطبی فلان اذا تاک بالحطب و حاطب
 اللیل هو الذی یقلم بالغت و الہین لہ لا یتعبر
 یا جمع حطابہ انہ من حطبون و احطاب اکثر
 اذا حان ان یقطع منہ حطب و ناقہ حاطبہ
 التي تاکل الشوک ایا بس مکان حطب
 جاس ہیزم تاک حطب بالکسر و خشک لقال
 حطبت مثل حاطب نام مرد -
 حطب - حطوب - بالمعجمہ فرب شدن
 رعم و اصن (۱) لقال حطبت لسی اثر
 و کل قرۃ بعد قرۃ حتی تسمن حطب بضم الطاء
 و تہما یخ نرد خیر ذک حطبا کذاک حطب
 بالفتح ج -

حطرب - حطرب - توسلہ شدہ تو تیرھا -
 حطرب سخت تافتہ و مرو استوار خلقت -
 حطب حطب - بالضم ہشتاد سال لقال
 مرغ لک - حطاب بالکسر جادہ مثل قوت و قوت
 حطبہ بالکسر ساہا حطب ج - حطب بضم تین و زک
 احطاب ج - و منہ قوله تعالی (۱) و اذ منی حطبا و قوله تعالی
 لا یؤمن فیہا احطاب و حطب بفتحین تاک فلان
 شتر لقال حطبت البعیر تاک بضم شتر و حطب البعیر
 بالکسر العین و الاصاب حطبہ شکرہ لکی حطب ج - و
 حطب العام ای احطس مطرہ - احطب خرک زہ
 حطبار مؤنثہ - و لقال للقارۃ الطویلۃ فی السمار
 حطبار - حطاب میان بند زان و کوسی معروفہ
 حقیقہ باروان حطاب ج - و حطبہ حطبہ ای
 حطاب حقیقہ و لقال احطب فلان الام کاذبہ
 و احطبہ من خلفہ حطب رولیت کاسپس
 سو ابر بر نشند
 حطب حطب - بالتحرک شیر و شیدہ و
 شہر شام و خراج و باج نامعین - و و شیدہ
 (مع و اصن) لقال حطب اناقہ و احطبا
 فهو حطب قوم حطبہ - و فی مثل شی تووب
 بالکتابہ و لقال حطبتہ لایم اذا اجتمع حطب اللوق
 اشتغل کل منہ حطب تا تہم تووب الاول
 فالاول حطوب بالفتح شیر و شیدہ حلوتہ کذاک
 استلاب و شیدن خواستن حطب شیر و شیدہ و
 حطبت الرجل ای حطبت لہ و حطبتی اسی کفنی
 الحطب و اعمی علیہ و جعل حطبہ لی - حطب
 الرجل اذا نجت ابوانا تا و احطبت بالجمع اذا نجت
 ذکور - احطابہ شیر و شیدہ کہ از حرکاہ بیانہ
 فرستند لقال حطبت الی حطاب یا ر می گر

مخالبہ کید بگریا ر می کردن و لقال ہم حطوبون
 علیک ہی یحتمون و تبا لبون من کل اوب
 حطبت بالکسر کاؤ ووشہ حطب الحطب لکی زوار و
 افادہ مجتبئہ لموضدہ - ناقہ حطبانہ اسی ذات
 لبن حطبان دور گبر و وطن نان حطب الفرق
 و الحطب ای سال - و لقال عمر مجتبئہ بالکسر انما
 و الام مع سکون احطاب حطبہ بضمها و فتح الام
 ایضا لکی حطب قبل ان یحل حطبہ اسپان کہ
 بخت و امیدین جمع کنند از ہر جای و لقال حطوب
 اذا باؤ اللصیرۃ من کل اوب - حطاب بالتشدید
 نام ہوی حطبہ بالضم شلیت دانہ ایست معروفہ
 حطب بالضم و التشدید گاہی کہ اموات از خورد آرزو
 ریش ز شیر گوئید و لقال حطبت لایم تافتہ و
 تیسر و حطب - حطاب کبیرین حطاب سیاہ
 حطوب بالضم حطاب سیاہ -
 حطب حطیب - کہ ز می پشت و سا قہای
 اسپ و یا جم فی الانسان حطیب سبب الخ کاؤ
 و حطب فلان اسی تقوس و حطب
 حوب - حوب - بالضم گراہ و زہ حطب حطب
 حوب مصدر رعم و اصن (۱) لقال حطبت
 کذا اسی اشت حوبہ حیاہ مصدر ان منہ لقال
 ہوا عوف و احوب - و لقال لی حوبہ سوا انما اسی
 ضعفہ و حبان - قال ابن السکیت ان لکی فی
 بنی فلان حوبہ و حیدہ ہوی کل شجر تہم لغتہ من لیم
 او انبت و نبت لوعیز و اک من کل ذات رحم حمال
 و ہوی فی موضع آخر التعم و الحاحیہ لقال حوبہ حوبہ
 بہ الحوبہ ای المسکبہ و الحاحیہ - و لقال فلان حوبہ
 اسی لیس عند خیرہ لاشتر حوبہ ایضا و حوبہ
 حوب ج - قرمانی نوادر لکی زوار حوب ہوا تو حوب ہوا

حطرب
 حطب
 حطب
 حطب
 حوب
 حطب

لہ غار و خشاک کہ بدان آتش از زہن اسے کھسی شدہ الصاد و لا بالفتح فقط ص ۱۲۱ جانورک سیاہ بود و از اندام زہن فرسیدہ باشد و سبب جن حوبین ۱۲ شہ شیر و وشہ لہ غار و خشاک
 و ہین تک بن کہ شیر در ان بر شد ہندی و ہوی ۱۲ جملہ شلیت ہندی ہوی ۱۲